

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง “แนวคิดเรื่องกายสุจริตในพระพุทธศาสนาเถรวาท” นี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาจากเอกสารเป็นหลัก (Documentary Research) ศึกษาข้อมูลปฐมภูมิจากคัมภีร์พระไตรปิฎก และข้อมูลทุติยภูมิจากรายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ ตำรา บทความทางวิชาการ และบทความทางเว็บไซต์ โดยกำหนดขอบเขตในการศึกษา มุ่งเน้นที่จะศึกษาเนื้อหาที่เกี่ยวกับลักษณะของกายสุจริตในพระพุทธศาสนาเถรวาท โดยมีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ ประกอบด้วย ๑) เพื่อศึกษาหลักกายสุจริตในพระพุทธศาสนาเถรวาท ๒) เพื่อศึกษาลักษณะของกายสุจริตในสังคมไทยปัจจุบัน ๓) เพื่อนำเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้กายสุจริตในสังคมไทยปัจจุบัน มีผลการศึกษา สรุปได้ ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ หลักกายสุจริตที่ปรากฏในพระพุทธศาสนาเถรวาท

จากการศึกษาหลักกายสุจริตในพระพุทธศาสนาเถรวาท สรุปเป็นประเด็นได้ว่า

๑) กายสุจริต หมายถึง การกระทำ การแสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่พึงปรารถนาทางกาย ในพระพุทธศาสนาเถรวาทมีอยู่ ๓ ประการ ได้แก่ (๑) จงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ (๒) จงดเว้นจากการลักทรัพย์ และ (๓) จงดเว้นจากการประพฤติดินทางกาม ทั้ง ๓ ประการจัดเป็นหลักการพื้นฐานที่ดีงามที่มวลมนุษยชนในการพบความสุขที่แท้จริงจำต้องประพฤติปฏิบัติตาม

๒) ลักษณะของหลักกายสุจริต คือ บุคคลเป็นผู้ที่กระทำดี คิดดี และเป็นผู้ที่พูดดี ทั้งสามอย่างนี้ มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งจะต้องมีครบในคุณสมบัติของชีวิตที่ดีงาม ซึ่งเรียกว่า บัณฑิต และนำไปสู่กระบวนการที่แสดงออกมาทางพฤติกรรมทางกายที่ดี

๓) หลักคำสอนเรื่องกายสุจริตในพระพุทธศาสนาเถรวาท มีความสำคัญจำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำเนินชีวิตมนุษย์ในสังคมปัจจุบัน เพราะเป็นหลักปฏิบัติที่ตรงจุดในการแก้ไขปัญหาของชีวิตในด้านต่างๆ เช่น หลักคำสอนเกี่ยวกับการพัฒนาตนเอง การเมืองปกครอง หลักคำสอนสำหรับบุคคลพึงปฏิบัติต่อกันตามฐานะหน้าที่ ที่สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์ทางด้านกาย (ทาน/ศีล) จิตใจ (สมาธิ) และปัญญาได้ อันแสดงถึงลำดับขั้นตอนที่ชัดเจนเกี่ยวกับหลักการ (ปรัยัติ) การลงมือปฏิบัติ (ปฏิบัติ) และผลสำเร็จของชีวิต (ปฏิเวธ)

๔) หลักการพัฒนากายสุจริต คือ หลักแห่งการประพฤติปฏิบัติทางจริยธรรมของพระพุทธศาสนาเถรวาทในรูปแบบแห่งไตรสิกขาและบุญกิริยาวัตถุ ๓ ประการ ถือเป็นการ

ประพฤติปฏิบัติครบทุกด้าน ได้แก่ ร่างกาย วาจา และจิตใจ ให้มีความสอดคล้องกลมกลืนหมุนเกื้อ ประโยชน์ต่อกันระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ และระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทั้งหลาย โดยที่มนุษย์มี ศักยภาพสูง สามารถที่จะฝึกฝนพัฒนาตนได้จนถึงขั้นอริยบุคคล

๕.๑.๒ ลักษณะของกายสุจริตในสังคมไทยปัจจุบัน

จากการศึกษาลักษณะของกายสุจริตในสังคมไทยปัจจุบัน สรุปได้ว่า

๑) คนไทยส่วนใหญ่มีความเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรม และสังสารวัฏ จึงนิยม ทำบุญและประกอบกรกุศล เพื่อหวังจะได้รับประโยชน์สุขในปัจจุบันและในอนาคตตนิสัยใจคอของคน ไทยส่วนใหญ่จึงเป็นคนที่ไม่ค่อยชอบอะไรที่รุนแรง และวิธีการที่โหดร้ายจนเกินไปโดยมีหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาเถรวาทเป็นตัวชี้้นำ กระตุ้นเตือนในการดำเนินชีวิต เศรษฐกิจ การเมือง สังคมและ สิ่งแวดล้อมจะดำเนินไปอย่างสมดุลได้

๒) ปัญหาของสังคมไทยที่เกิดจากกายทุจริตสามารถแบ่งออกตามกายทุจริต ๓ ประการ ได้แก่ ปัญหาของสังคมไทยที่เกิดจากกายทุจริต (ศีลข้อที่ ๑ การฆ่า) มีปัญหาด้าน อาชญากรรม การฆ่ากันตาย ฆ่าตัวตายและการใช้ความรุนแรง ปัญหาของสังคมไทยที่เกิดจากกาย ทุจริต (ศีลข้อที่ ๒ การลักทรัพย์) มีปัญหาคอร์รัปชัน ปัญหาโจรกรรมและปัญหาความยากจน สุดท้าย คือ ปัญหาของสังคมไทยที่เกิดจากกายทุจริต (ศีลข้อที่ ๓ การประพฤติดินในกาม) มีปัญหาโรคเอดส์ ปัญหาการทำแท้ง ปัญหาการหย่าร้าง-นอกใจ ปัญหาการล่วงละเมิดทางเพศ และปัญหาโสเภณี

๓) รูปแบบและการพัฒนา กายสุจริตในสังคมไทยตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาทมี ๒ ลักษณะ คือ ลักษณะที่ ๑ ใช้ในการพัฒนามนุษย์ด้วยหลัก กายภาวนา ศีลภาวนา จิตภาวนา และปัญญาภาวนา ซึ่งเป็นการพัฒนาที่มีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันไม่มีการแยกพัฒนา และลักษณะที่ ๒ คือ หลักการพัฒนาสิ่งแวดล้อมรอบตัวมนุษย์ที่มีความสัมพันธ์กันในฐานะเกื้อกูลเป็นมิตรกัน

๔) เกณฑ์ตัดสินพฤติกรรมที่ดี (ความดี) และพฤติกรรมที่ไม่ดี (ความชั่ว) ของชีวิต มนุษย์ในสังคมไทยตามหลักการพระพุทธศาสนามีอยู่ ๒ เกณฑ์ ได้แก่ เกณฑ์ตัดสินหลัก ตัดสินด้วยความ เป็นกุศลหรืออกุศลโดยพิจารณามูลเหตุที่เกิดว่าดีและไม่ดี แต่เกณฑ์ตัดสินรอง ตัดสินพิจารณาที่ มีผลสะท้อนกลับต่อตนเองและผู้อื่นเป็นที่ยอมรับหรือไม่ และผลของการกระทำที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร

๕.๑.๓ แนวทางการประยุกต์ใช้หลักกายสุจริตในสังคมไทยปัจจุบัน

จากการศึกษา แนวทางการประยุกต์ใช้กายสุจริตในสังคมไทยปัจจุบัน สรุปได้ว่า

๑) แนวทางการประยุกต์ใช้กายสุจริตในสังคมไทย แบ่งออก ๔ ระดับ ได้แก่ ระดับปัจเจกบุคคล ที่มุ่งให้ปัจเจกบุคคลทำความดีด้านกาย คือ ไม่ทำร้ายผู้อื่น ให้ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ควรเห็นใจกัน ไม่ข่มเหง ไม่เบียดเบียนทรัพย์สินหรือสิทธิของผู้อื่น แต่ให้แบ่งปันและบริจาคทรัพย์สิน ของตนช่วยเหลือผู้อื่น ไม่ประพฤติดินในกาม คือไม่สำส่อนทางเพศ ให้พอใจอยู่แต่ในคู่ครองของตนเอง ระดับครอบครัว คือ การนำหลักกายสุจริต มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันในครอบครัว เพื่อให้สมาชิก

ในครอบครัวเป็นคนดีทั้งด้านความคิด การพูดจา และการกระทำ ระดับองค์กร เน้นให้บุคคลในองค์กรให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ไม่ทำร้ายกัน ไม่เบียดเบียนกัน รักใคร่ปรองดองกัน ร่วมมือร่วมใจปฏิบัติงานในองค์กรให้บรรลุผลตามเป้าหมายส่วนระดับสังคม พัฒนาปัจเจกบุคคลให้เป็นคนดีก่อนสังคมถึงจะดีตามไปด้วย ซึ่งเป็นหลักแห่งความประพฤติ เป็นแนวทางของการปฏิบัติชอบในการดำเนินชีวิตมนุษย์ในสังคม อยู่อย่างมีความสุขและความหวัง คือ ความรัก ความปรารถนาดีต่อกัน เอื้ออาทรต่อกัน

๒) การปลูกฝังความสำคัญของหลักกายสุจริตในสังคมตั้งอยู่บนฐานหรือมีความสอดคล้องกับคุณธรรมที่สำคัญและควรปลูกฝังขึ้นให้เกิดแก่ทุกคนในสังคมไทยเพื่อให้พลเมืองเกิดความเจริญก้าวหน้าแก่ตนเอง และประเทศชาติ โดยแบ่งออกเป็น การปลูกฝังด้านกายภาพนา ศิลปนา จิตนาและปัญญานาเพื่อให้เกิดพฤติกรรมที่ดีงาม ในความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายหรือวัตถุ สิ่งแวดล้อมทางสังคม และการทำมาหาเลี้ยงชีพที่ถูกต้อง

๓) การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และพฤติกรรมในสังคมด้วย หลักกายสุจริต ในพระพุทธศาสนาเถรวาทเน้นไปที่อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมและการใช้ปัญญาพิจารณาเหตุผล ว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้เกิดการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคล คือ ปรัตยสา เสี่ยงจากผู้อื่น อันเป็นวิธีการแห่งศรัทธา และโยนิโสมนสิการ การใช้ความคิดถูกวิธี เพื่อนำชีวิตไปสู่เป้าหมายตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาทอย่างแท้จริง ซึ่งเรียกว่าวิธีการแห่งปัญญา

๔) ผลกระทบกายทุจริต-กายสุจริต แสดงให้เห็นว่าปัญหาทางสังคมทั้งหลายล้วนมีคามเป็นต้นเหตุ ดังนั้น ปัญหาขาดธรรมกิติ ปัญหาโจรกรรมกิติ ปัญหาการละเมิดทางเพศกิติ ปัญหาโสเภณีกิติ ปัญหาเหล่านี้ได้สร้างความทุกข์ ความเดือดร้อนในสังคม เป็นเหตุให้คนที่มีความต้องการทางกามวัตถุได้ประพฤติกุศลทางกาย วาจาและใจ วิธีแก้ไข ก็คือ บำเพ็ญกายสุจริตพร้อมกับประพฤติกุศลหลักธรรมอื่นๆ ทางพระพุทธศาสนาจึงจะสามารถแก้ไขปัญหาเหล่านี้ได้

๕.๒ ข้อเสนอแนะ

๕.๒.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

อายตนะเป็นแหล่งที่มาของความสุขและความทุกข์ของมนุษย์ และเป็นเป้าหมายแห่งการดำเนินชีวิตทั่วไปและความเพียรพยายามเฉพาะกิจแทบทุกอย่างของปุถุชน ด้านสุขก็เป็นการแสวงหา ด้านทุกข์ก็เป็นการหลีกเลี่ยง นอกจากสุขทุกข์จะเกี่ยวเนื่องกับปัญหาความประพฤติดีประพฤติชั่ว แล้ว ตัวความสุขและความทุกข์นั้น ก็เป็นปัญหาอยู่ในตัวของมันเอง ในแง่ของคุณค่าความมีแก่นสาร ก็เพื่อให้รู้จักควบคุมอายตนะภายในและภายนอกด้วยการวางท่าทีที่ถูกต้อง ไม่ให้เกิดเป็นพิษเป็นภัยแก่ตนเองและผู้อื่น โดยใช้ความระมัดระวังในการใช้สอยสิ่งต่างๆ ในชีวิตอย่างพอดีพอเพียง

๑) ส่งเสริมให้ประชาชนมีความฉลาดทางอารมณ์ ควบคู่กับความฉลาดทางปัญญา ในการดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบัน ชี้นำและแนะนำหลักแห่งการพึ่งตนเอง และวิธีการปฏิบัติที่ถูกต้อง ตามทำนองคลองธรรม

๒) ส่งเสริมให้ประชาชนเป็นอยู่ด้วยความไม่ประมาท หลงใหล ในทางวัตถุ ไม่หลงไป ตามกระแสของสังคม ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นแนวทางในการ ประกอบการงานหาเลี้ยงชีพ

๓) ส่งเสริมให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมทางพระศาสนาตามโอกาสต่างๆ ด้วยการ ปฏิบัติธรรม เช่น การฟังธรรม ทำสมาธิในวันธรรมสวนะ เพื่อให้ประชาชนได้ปล่อยวางความทุกข์ ความเร่งรีบกังวลและเพื่อให้จิตใจได้เข้าถึงสพระธรรมคำสอนอย่างแท้จริง

๕.๒.๒ ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ในการวิจัยเรื่องนี้ยังมีเรื่องที่น่าสนใจและวิจัยอยู่อีกมากที่ควรมีผู้ศึกษานำไป ศึกษาและวิจัยให้ละเอียดลึกซึ้งเพื่อเป็นประโยชน์ในทางวิชาการต่อไป โดยผู้วิจัยได้เสนอแนะหัวข้อ ของการทำวิจัยไว้ ดังนี้

- ๑) การศึกษาเชิงวิเคราะห์หิมิจฉนวนนิชาตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาท
- ๒) การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องอุดมคติทางพระพุทธศาสนาเถรวาทที่มีอิทธิพล ต่อการดำรงชีวิตของคนไทยในสมัยปัจจุบัน
- ๓) การปรับตัวพฤติกรรมของมนุษย์ตามแนวพระพุทธศาสนาเถรวาท และแนวคิด การแก้ไขปัญหาสุขภาพจิตด้วยหลักพุทธธรรม